

lets over artikel 447 van het Wetboek van Strafvordering

<https://hdl.handle.net/1874/240744>

F. M. LOSECAAT VERMEER.

IETS OVER ARTIKEL 447

VAN HET

WETBOEK VAN STRAFVORDERING.

UTRECHT.

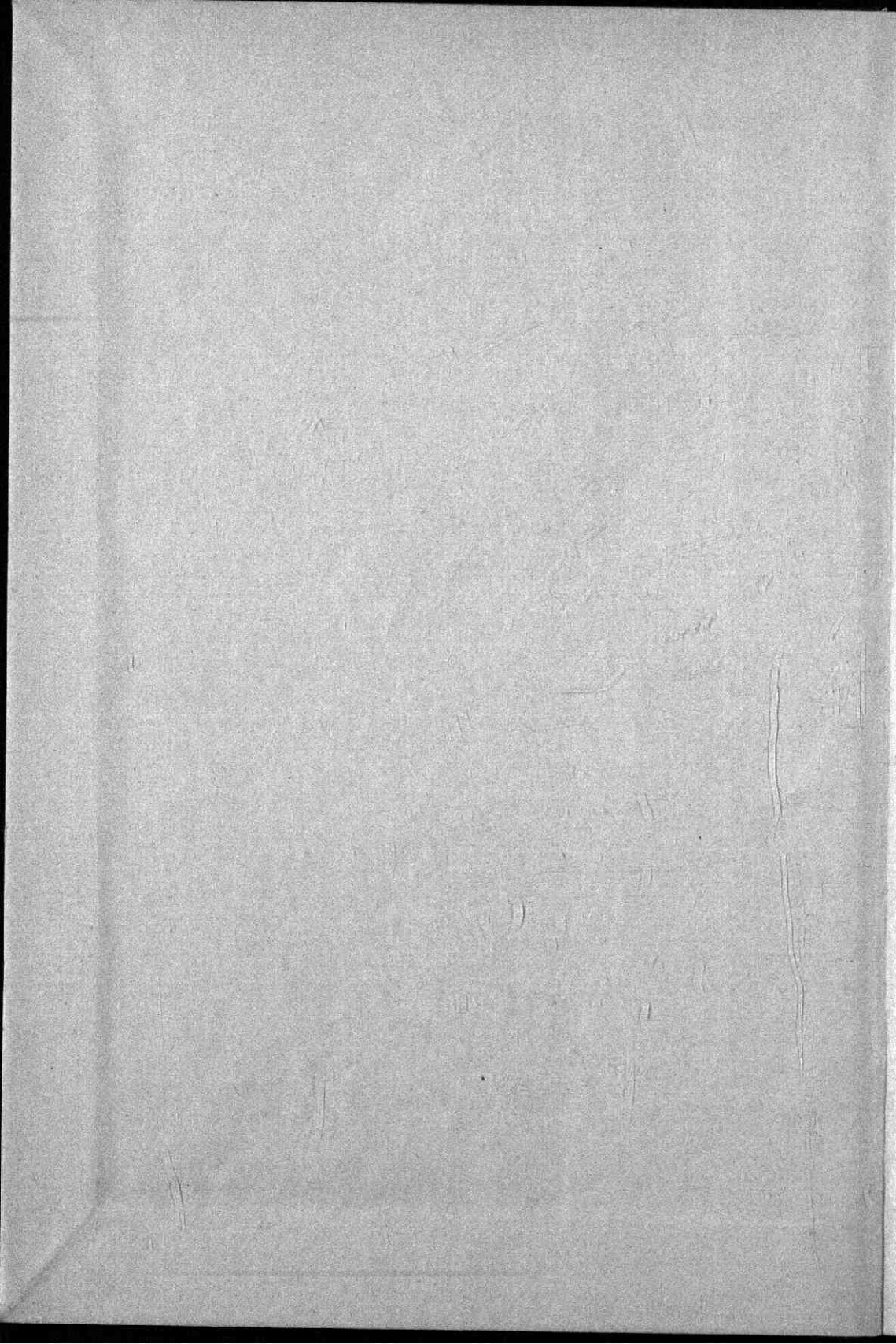
J. DE KRUYFF.

1885.

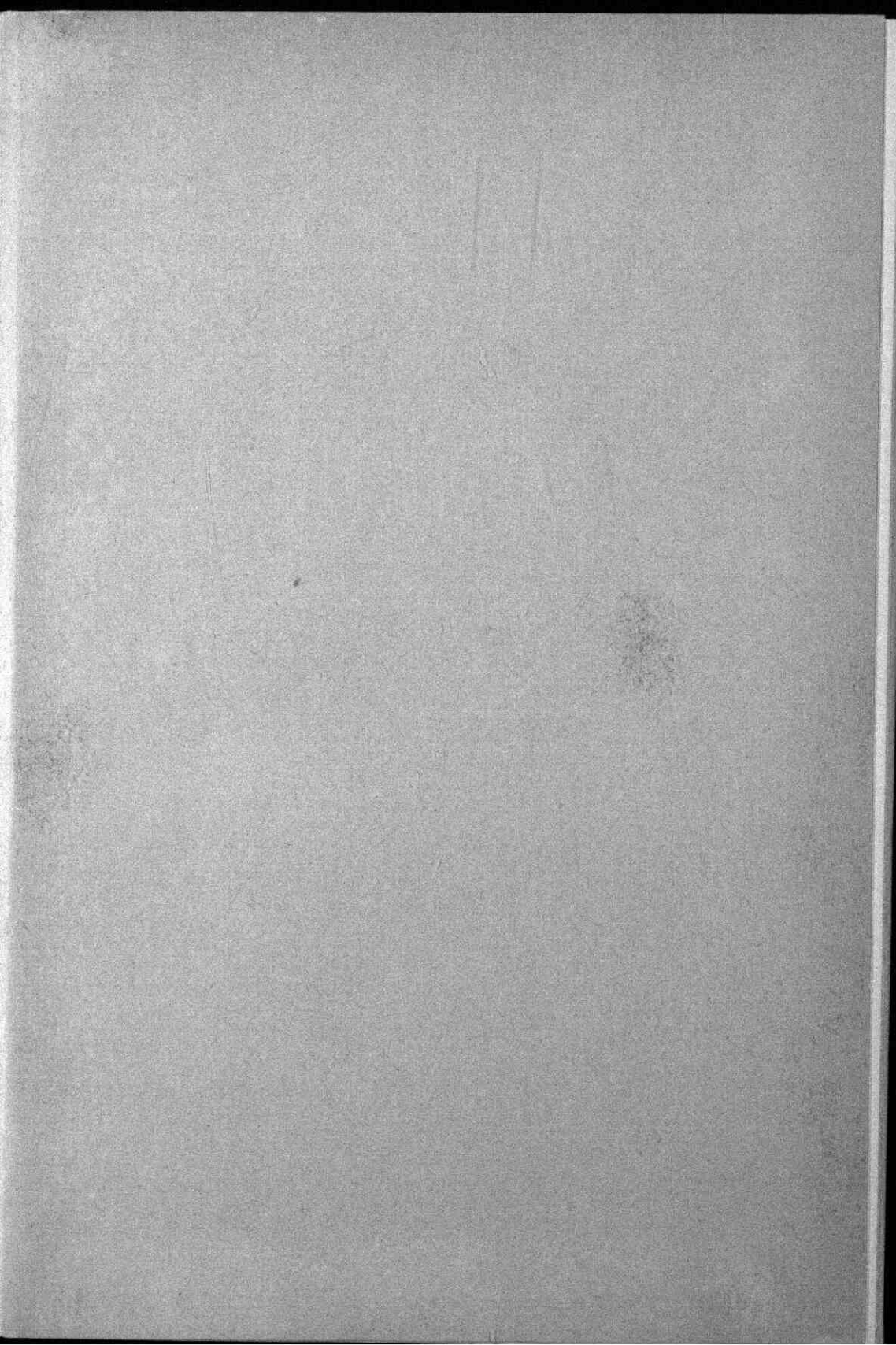

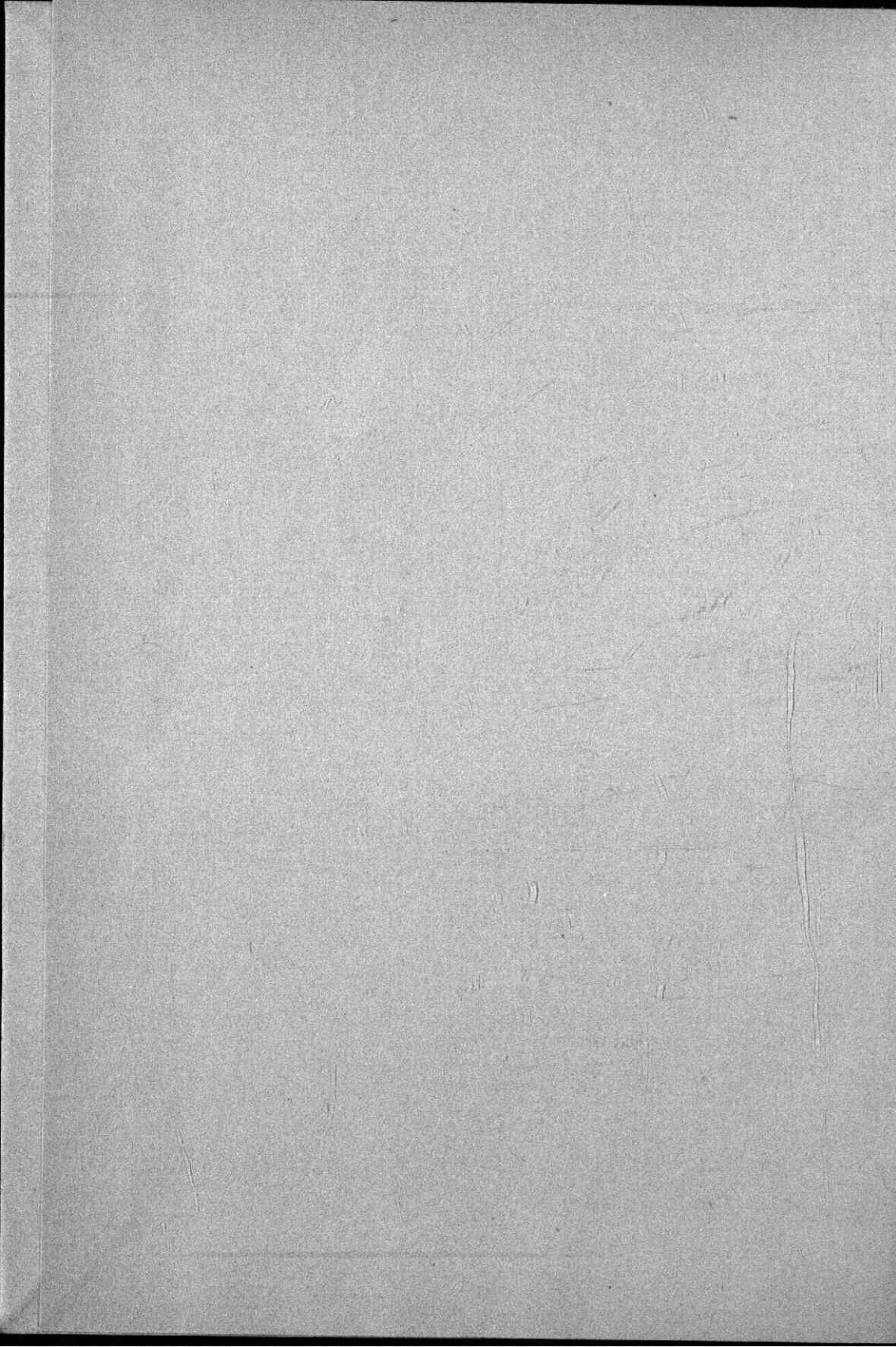
ss.
recht

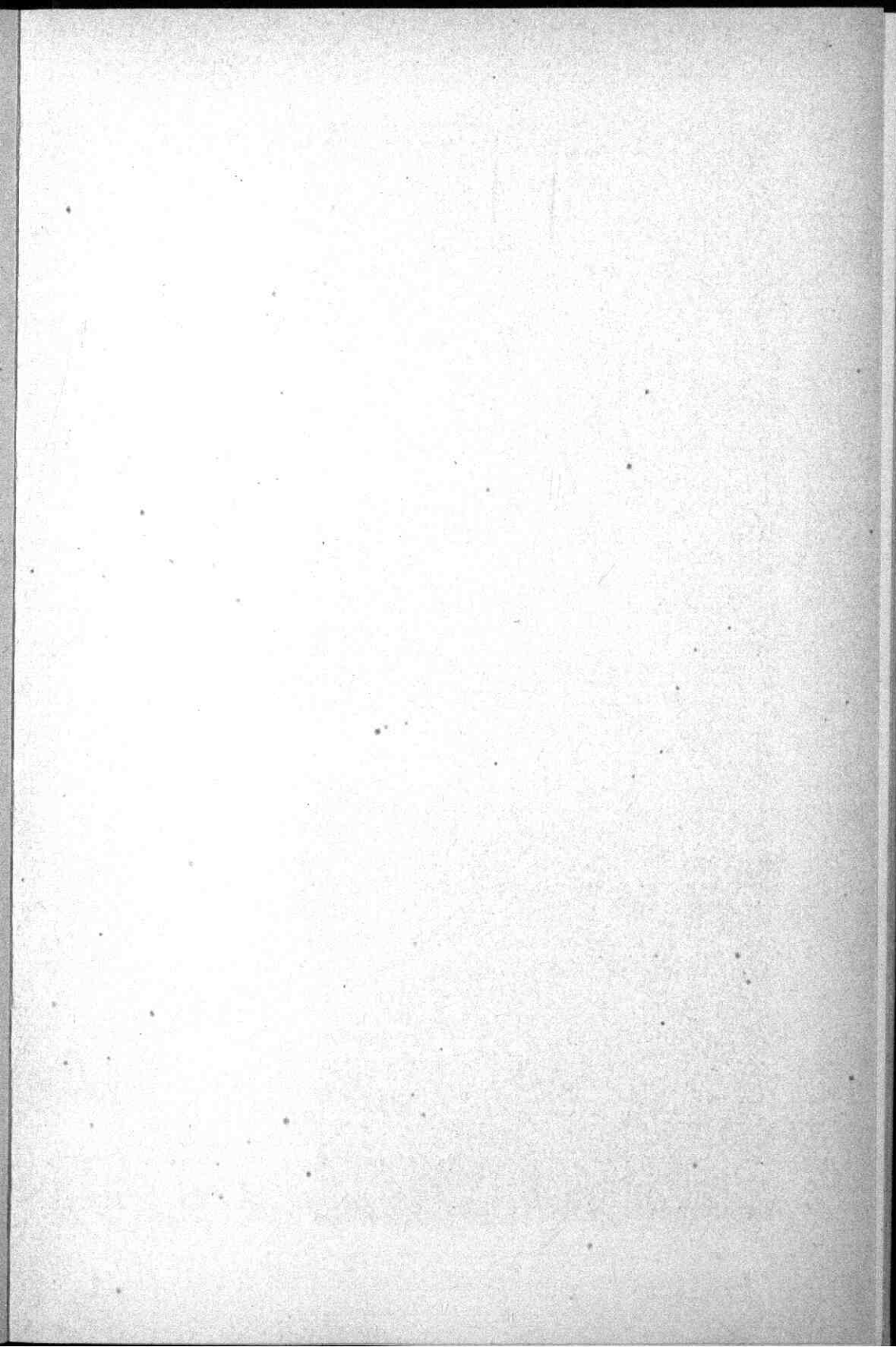
85

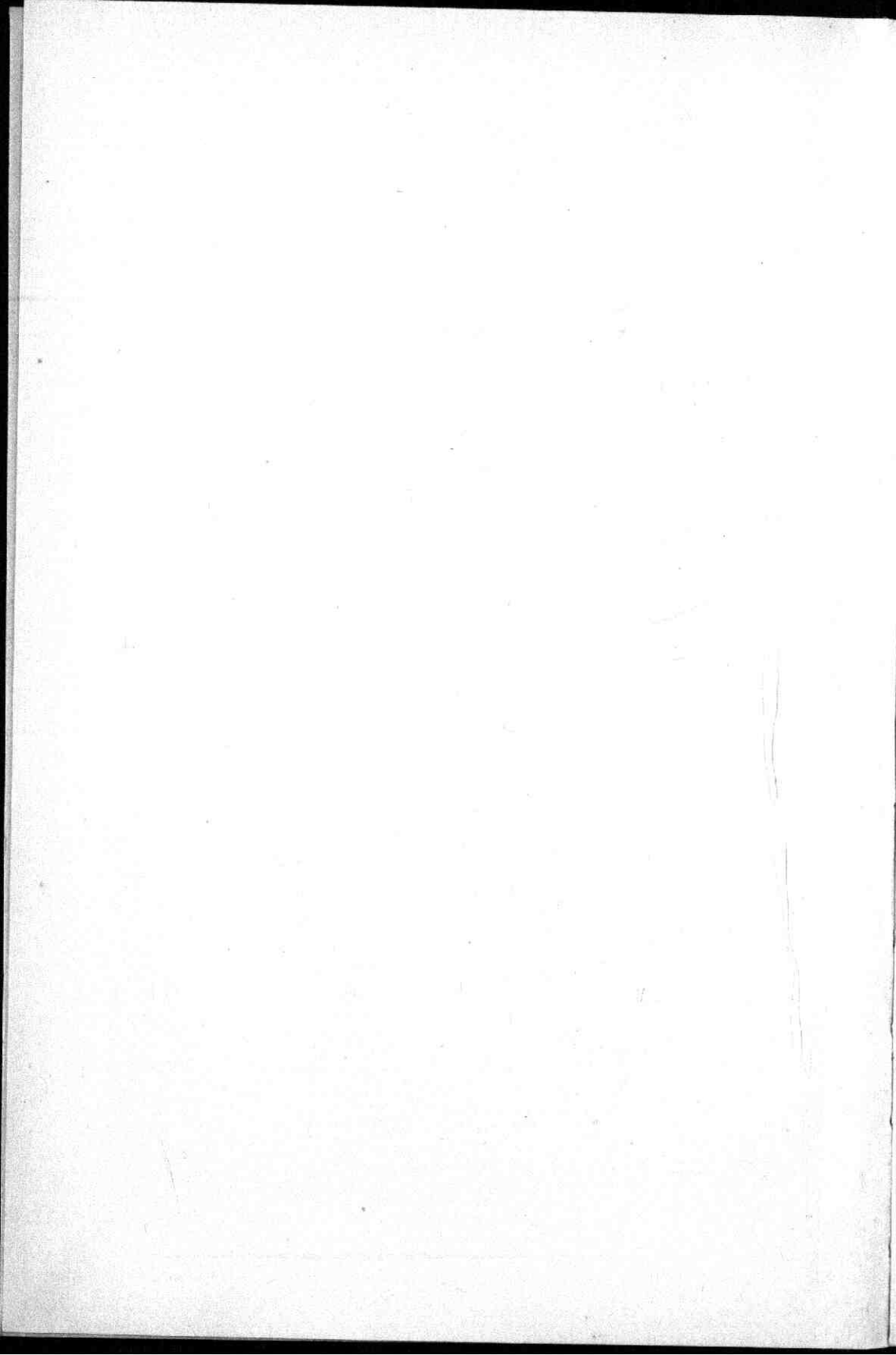

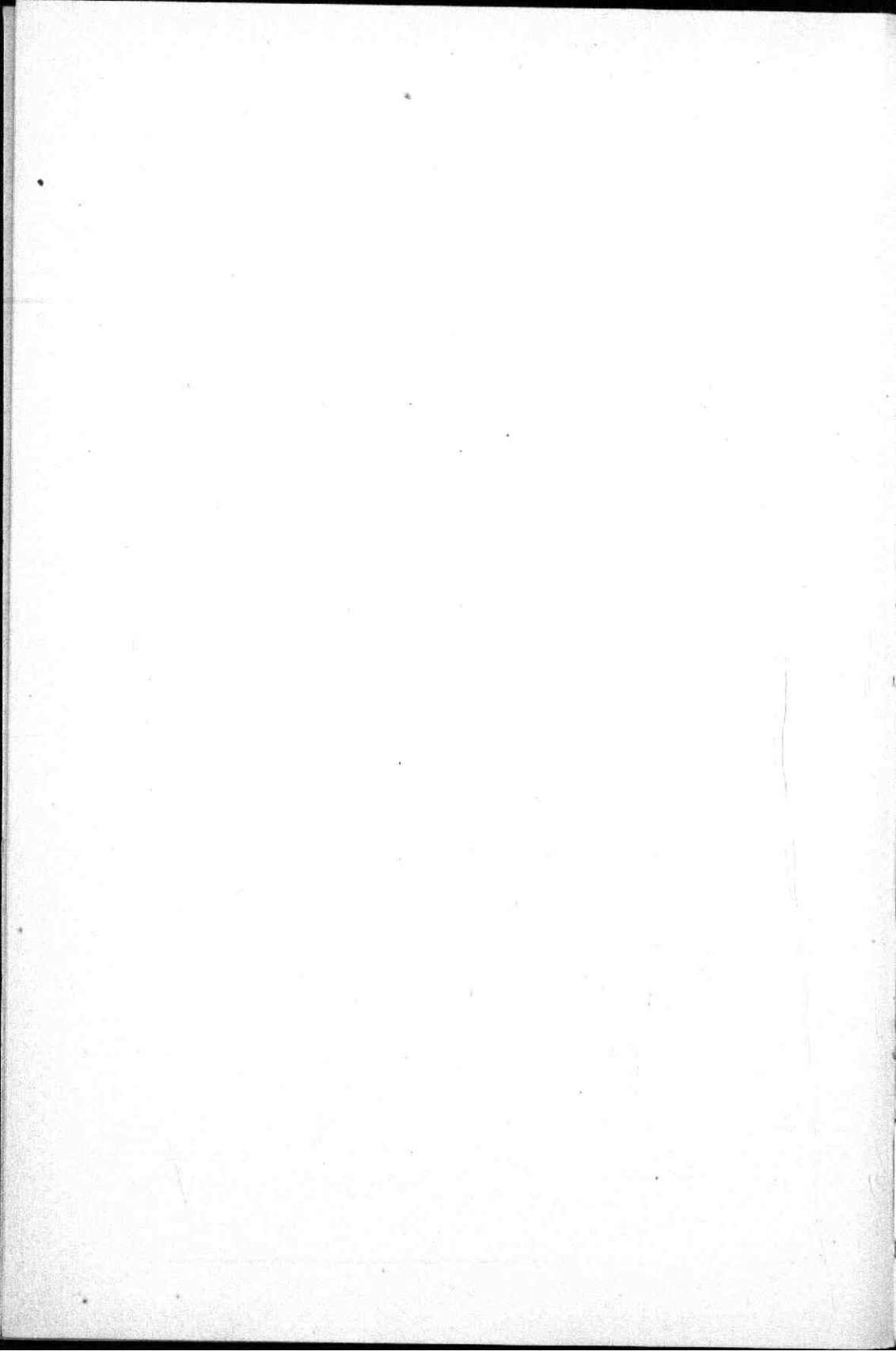

IETS OVER ARTIKEL 447

VAN HET

WETBOEK VAN STRAFVORDERING.

DIETS OVER ARTIKEL 447
VAN HET
WETBOEK VAN STRAFVORDERING.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. N. W. P. RAUWENHOFF,

Hoogleraar in de Faculteit der Wis- en Natuurkunde,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op VRIJDAG den 3den JULI 1885, des namiddags te 2 uren

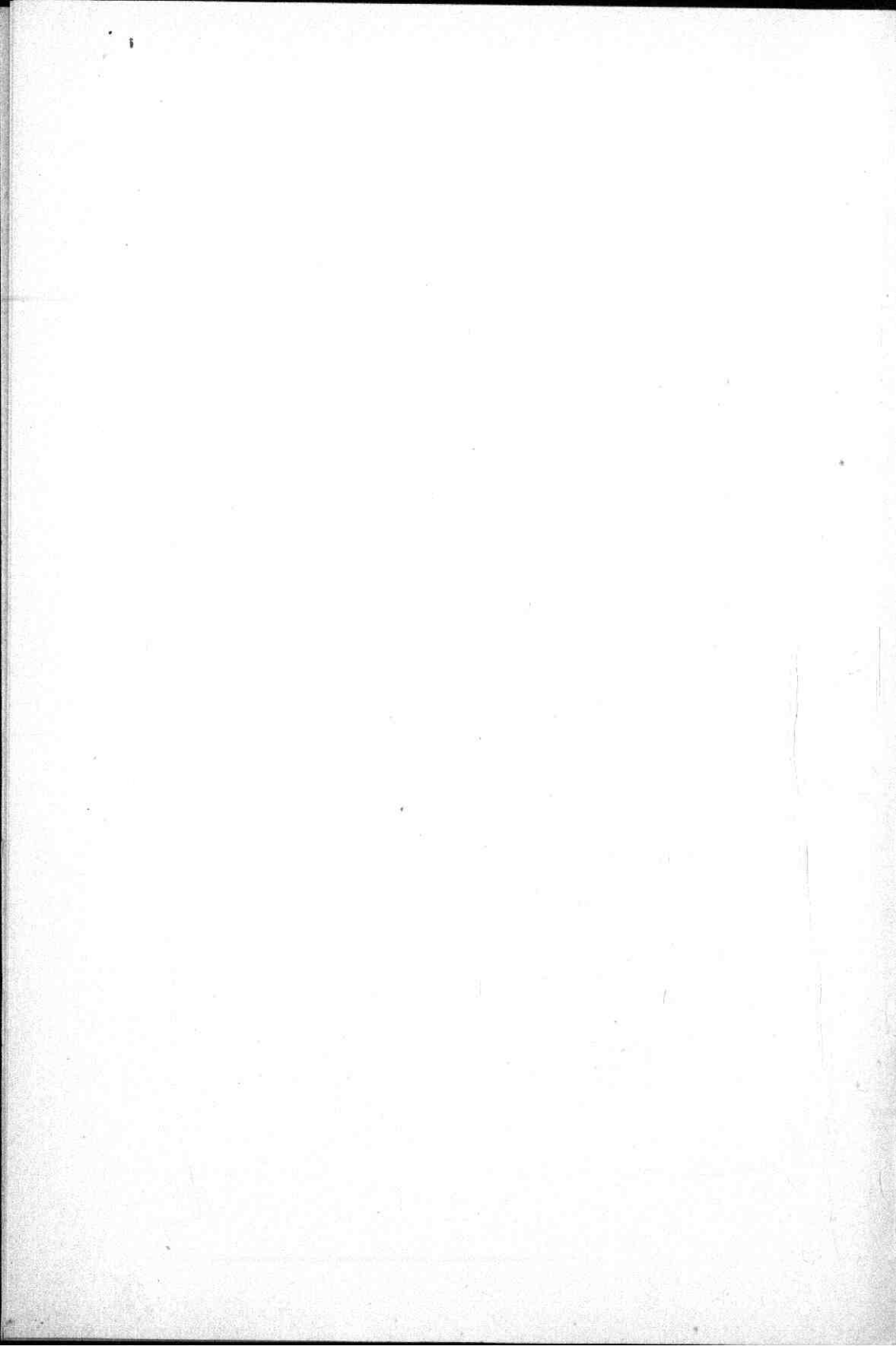
DOOR

FRANS HUGO LOSECAAT VERMEER,

geboren te Terborg.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1885.

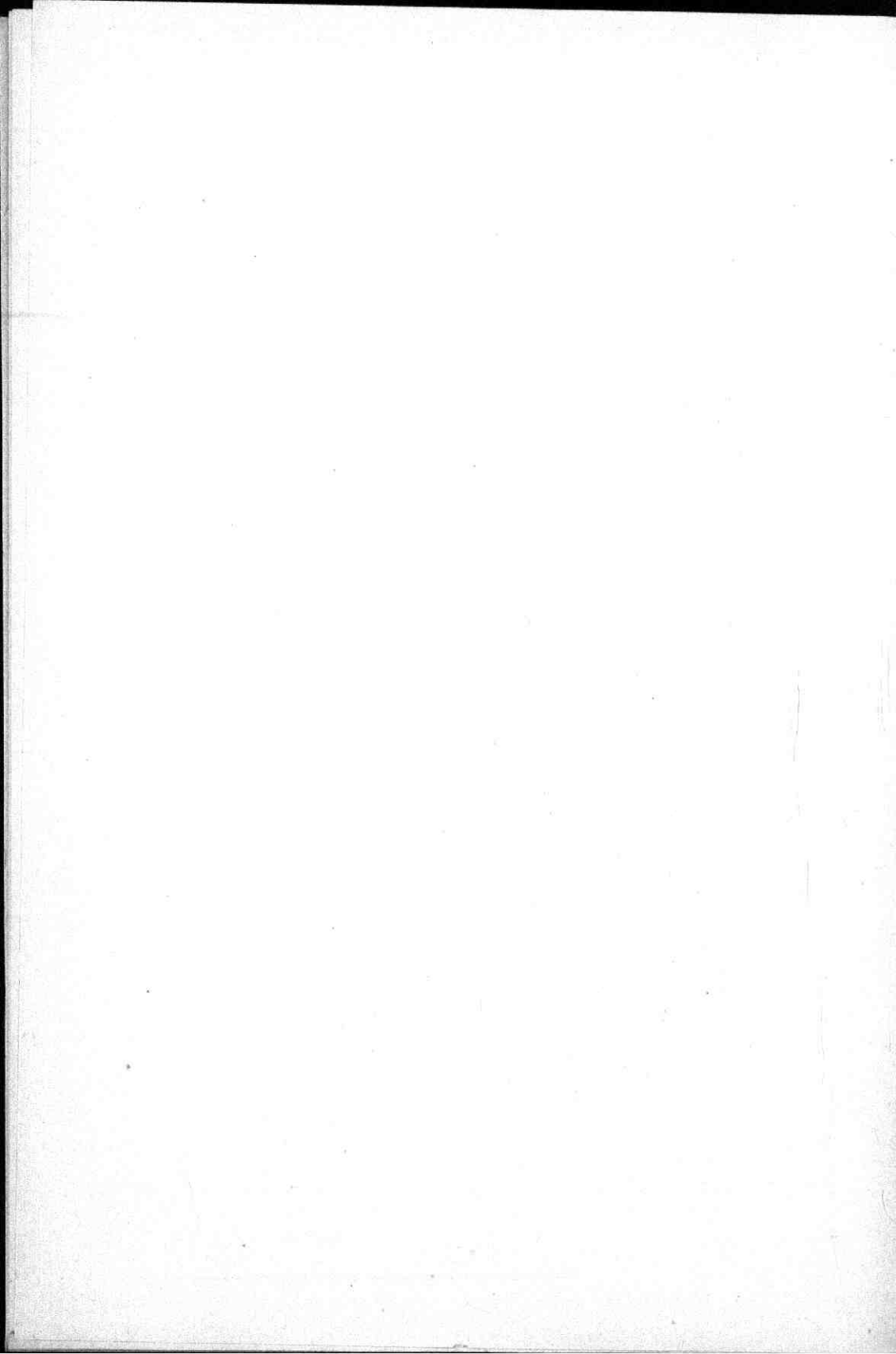

Bij het eindigen van mijn Academische studiën is het mij een aangename taak mijn dank te betuigen aan de Hoogleeraren der Utrechtsche Universiteit, wier onderwijs ik het voorrecht had te genieten.

In het bijzonder heeft aanspraak op mijn erkentelijkheid mijn hooggeachte Promotor, Mr. M. S. POLS, dië mij bij de samenstelling van dit Proefschrift met zooveel welwillendheid ter zijde stond.

De bepaling van art. 447 van ons wetboek van strafvordering, in den Code d'Instruction Criminelle ¹⁾ onbekend, komt wel voor in het latere Romeinsche recht, hoewel in anderen vorm en op andere gronden berustende.

Ook bij de Romeinen gold als algemeene regel, dat door den dood van den beklagde alle straf verviel en den grond, waarom de strafactie niet tegen de erfgenamen gegeven werd, vinden wij bij Paulus: (lex 20 Dig. de poenis. lib. 48, tit 19).

„Si poena alicui irrogatur, receptum est commentitio jure, ne ad heredes transeat; cujus rei illa ratio videtur quod poena constituitur in

---

1) Art. 2 van den C. d'Instr. Crim. luidt zonder bijvoeging van eenige uitzondering: „L'action publique pour l'application de la peine s'éteint par la mort du prévenu”.

emendationem hominum, quae mortuo eo, in quem constitui videtur, desinit."

Wij moeten hier echter uitzonderen die misdrijven, uit welke een obligatie voortvloeide tot betaling van het twee- drie- of viervoudige, waarbij in geval de *litis contestatio* had plaats gehad, het vonnis tegen de erfgenamen werd gewezen; daar deze straf echter *privaat-rechterlijk* is, kan zij buiten verdere beschouwing blijven.

Door een *constitutio* van *Divus Marcus* werd ingevoerd, dat na den dood de vervolging wegens *majesteitsschennis* kan plaats hebben; met dat gevolg „*ut convicto mortuo memoria ejus damnatur et ejus bona successoribus ejus eripiantur* (*lex 8 Cod. Lib. 9 tit. 8*).

Volgens *Ulpianus* ¹⁾ geldt genoemde *constitutio* echter alleen voor hem, die schuldig was aan *perduellio*, die „*hostili animo adversus Rempublicam vel Principem animatus erat*," terwijl in de overige gevallen van de *Lex Julia Majestatis* als regel blijft gelden „*morte crimine liberatur*."

Over de overtredingen der belastingwetten vin-

---

1) *Lex II Dig. Lib. 48, tit. 4, ad Legem Juliam Majestatis.*

den wij gehandeld bij Ulpianus (lex 14. Dig. lib 39 tit 4 de publicanis et vectigalibus) ¹⁾, bij Papinianus (lex 8 t. a. p.) ²⁾ en bij Marcianus (lex 16 § 13 t. a. p.) ³⁾ en hier vinden wij de aansprakelijkheid van de erfgenamen op een geheel anderen grond verdedigd dan in ons recht. De slotsom der redeneeringen van genoemde juristen, inzonderheid die van Ulpianus, komt in het kort hierop neer: Bij verbeurdverklaringen is het verbeurde tegelijk met de overtreding, onmiddelijk in eigendom overgegaan van den overtreder op den fiscus, die tot opvordering daarvan tegen iederen bezitter een actie heeft, dus ook tegen de erfgenamen, terwijl deze ter zake van boeten niet meer aansprakelijk zijn, indien de vervolging niet tijdens het leven van den overtreder begonnen is.

---

1) *Commissa vectigalium nomine etiam ad heredem transmittuntur, nam quod commissum est, statim desinit ejus esse, qui crimen contraxit: dominiumque rei vectigali adquiritur. Eapropter commissi persecutio, sicut adversus quemlibet possessorem, sic adversus heredem competit.*

2) *Fraudati vectigalis crimen ad heredem ejus qui fraudem contraxit, commissi ratione, transmittitur.*

3) *Poenae ab heredibus peti non possunt, si non est quaestio mota vivo eo, qui deliquit; et hoc sicut in caeteris poenis, ita et in vectigalibus est.*

Behalve in de bovengenoemde gevallen, namen de Romeinen de aansprakelijkheid van de erfgenamen ook aan, indien de dader, nadat de aanklacht tegen hem was ingebracht, zelfmoord pleegde, daar deze voor bekentenis gold. ¹⁾

Hetzelfde beginsel vinden wij in art. 135 van de *Constitutio Criminalis Carolina* van 1523:

„Wann jemand beklagt und in Recht erfordert oder bracht würde von Sachen wegen, so er der überwunden, sein Leib und Gut verwurekt hätte, und ausz Forcht solcher verschulder Straff sich selbst ertödtet, dessen Erben sollen in disem Fall seines Guts nit fähig oder empfänglich, sondern solch Erb und Güter der Obrigkeit, deren die peinliche Straff, Busz und Fäll zustehen, heim gefallen seijn.”

Het slot van het artikel laat echter uitzondering toe, wanneer iemand „ausz Kranckheiten desz Leibs, Melancholey, Gebrechligkeit desz Sinns oder anderer dergleichen Blödigkeiten sich selbst ertödtet” in welk geval de erfgenamen geen schade lijden.

---

1) *Lex 3 Dig. lib. 48 tit. 21 de bonis eorum, qui ante sententiam mortem sibi consciverunt.*

Zooals hierboven reeds is opgemerkt, neemt de Code d'Instr. Crim. in art. 2, geheel overeenstemmende met art. 7 van den Code des Délits et des Peines van 3 Brumaire an 4, onvoorwaardelijk de niet-aansprakelijkheid der erfgenamen aan; en dat de wetgever dit artikel uit volle overtuiging neerschreef, blijkt uit de woorden van Treilhard: ¹⁾ „j'observerai, qu'un petit nombre d'articles préliminaires présente quelques dispositions générales, qu'on n'a pas dû omettre encore qu'elles soient universellement reconnues.”

De rechtspraktijk bleef echter te zeer onder den invloed van den fiscus om niet deze uitdrukkelijke bepaling door een spitsvondige uitlegging voor een groot gedeelte krachteloos te maken.

Zoo besliste het hof van Cassatie bij arrest van 9 Prairial an 9: ²⁾

„Attendu que la confiscation prononcée étant une disposition particulièrement relative à la chose même, ne saurait être rangée dans la classe des dispositions pénales, qui, étant uniquement appli-

---

1) Motifs du Code d'Instr Crim. p. 11.

2) Sirey, Recueil général des lois et des arrêts t. VII p. II p. 854.

cables à la personne, cessent d'avoir leur effet quand le prévenu est décédé; d'où il suit que la confiscation de l'objet saisi, pour contravention à une loi prohibitive peut être et demandée et poursuivie contre les héritiers mêmes du contrevenant après le décès de celui-ci."

Hetzelfde nam het hof van Antwerpen aan bij arrest van 11 Floréal an 10.

Een geheel andere zienswijze was het hof van Maastricht toegedaan blijkens zijn arrest van 23 Thermidor an 10; het liet de vervolging der gerechtskosten niet toe, toen de beklagde vóór de uitspraak overleed, daar het deze kosten beschouwde als een accessorium van de straf, die door den dood vervallen was.

Nog verdient opmerking een arrest van het hof van Appel te Brussel van 9 December 1813, hetwelk aannam, dat de verbeurdverklaring van het voorwerp, waarmede of waarop het misdrijf was uitgevoerd, kon vervolgd worden tegen de erfgenamen van den overtreder, „encore que celui-ci soit décédé avant le jugement définitif." 1)

---

1) Sirey t. XIV p. I p. 94.

Wanneer wij nu bovengenoemde arresten (de aangehaalde beslissing van het hof van Maastricht wil ik hier uitzonderen), waarin tegen de bedoeling van de wet een vrij sterke fiscale invloed te bespeuren is, vergelijken met art. 455 al. 1 van ons wetboek van strafvordering, dan blijkt hieruit ten duidelijkste dat de fiscus zich over onzen wetgever niet heeft te beklagen; nam de Fransche jurisprudentie de aansprakelijkheid der erfgenamen alleen aan voor de verbeurdverklaring en de gerechtskosten, onze wet breidde haar uit zelfs tot de boeten.

De artt. 447—455 strafv. zijn dan ook niet zonder strijd opgenomen.

Reeds, voor dat zij in het ontwerp van ons wetboek van strafvordering waren voorgesteld, hadden zij aanleiding tot debat gegeven bij de behandeling van de artt. 110—112 van het ontwerp van strafrecht van 1827. Zij stemden overeen met de artt. 116—118 van het ontwerp van 1815 en deze waren woordelijk overgenomen uit de artt. 376—378 van het crimineel wetboek voor het koninkrijk Holland van 1809 ¹⁾)

---

1) Art. 376. Alle strafvordering houdt op ten aanzien

Bij de toen (in 1827) door de regeering voorgestelde vraagpunten, voegde de Tweede Kamer nog: ¹⁾

„Zal men de straf uitstrekken tot na het overlijden van den veroordeelde, voor zooverre die straf nog uitvoerbaar is, b. v. in geval van geldboete?

In geval van bevestigend antwoord, gaan de gevolgen van de straf dan over op de nablijvende erfgenamen?”

De derde afdeeling antwoordde „si la question suppose la condamnation à une peine pécuniaire déjà prononcée, il paraît, qu'elle doit être considérée comme une charge de la succession et atteindre, par conséquent les héritiers; mais s'il n'y a pas de condamnation prononcée, alors la mort doit éteindre l'action publique, qui n'a plus de contradicteur légitime.”

Vooraf opmerkelijk was het antwoord van de

---

van hen, die overleden zijn vóór dat eenig vonnis ten hunnen laste is uitgesproken.

Art. 377. Door den dood des veroordeelden, na het uitspreken van het vonnis, vervallen alle zoodanige straffen of gedeelten derzelve, *welke uit haren aard niet meer uitvoerlijk zijn.*

1) Voorduin VII pag. 688.

Sécul: „Je crois en général, que la mort du condamné doit éteindre toute peine encourue; ce serait punir les enfans ou héritiers du délit de leurs auteurs. Faire exception à ce principe pour les amendes, est une idée fiscale, qui doit être écartée, quand il s'agit de justice.”

De ontvangst van het ontwerp van strafrecht van 1827 was in de Tweede Kamer van dien aard dat de regering het introk.

In de volgende ontwerpen van een wetboek van strafvordering (van 1828 en 1829) en in het wetboek van 1830 komen ongeveer dezelfde bepalingen over ons onderwerp voor; allen nemen de aansprakelijkheid van de erfgenamen aan, wanneer de dader na het uitspreken van het veroordeelend eindvonnis is overleden, behalve voor die straffen, welke uit haar aard niet meer uitvoerbaar zijn.

In het ontwerp van strafvordering van 1836 werd voor het eerst de uitzondering in zaken van belastingen opgenomen in den volgenden vorm:

„De bepaling van het vorige artikel lijdt uitzondering, voor zooveel aangaat het verhaal van boete of van verbeurte van bepaalde voor-

werpen in zake van landelijke, plaatselijke en openbare belastingen, alles behoudens de bepalingen en onderscheidingen in art. e. d. e. en f. (nu art. 448—451) voorkomende,"¹⁾ welke vorm na een geringe wijziging in de redactie ons tegenwoordig art. 447 strafv. werd.

In haar memorie van toelichting betrekkelijk dit artikel gaf de regeering toe, dat het in het algemeen niet aangaat de erfgenamen aansprakelijk te stellen voor boeten en verbeurdverklaringen, omdat deze zijn bedreigd, niet in het belang der schatkist, maar tot straf van den dader en tot afschrikking van anderen.

„Doch geheel anders is het met de zaak gelegen,” zeide de regeering²⁾, „indien het belastingwetten geldt.

Deze toch hebben bepaaldelijk ten oogmerk om aan de onderscheidene administratiën het genot te verzekeren van inkomsten en opbrengsten, waartoe alle ingezetenen tot stijving van 's Lands of van de Plaatselijke kas gehouden zijn. Door het overtreden der belastingwetten

---

1) Voorduin VII pag. 698.

2) Voorduin VII p. 696.

wordt aan de administratie een geldelijk nadeel toegebracht en de bedreigde geldboeten en verbeurdverklaringen strekken veelal de kas schadeloos te houden voor zoovele verliezen, welke zij door niet ontdekte en verholen geblevene overtredingen kan ondergaan, — verliezen, die anderzins alle ingezetenen zouden drukken, welke aan hunne burgerplichten met nauwgezetheid hebben voldaan.

Deze geldelijke straffen worden derhalve niet blootelijk als een vindicta publica vervolgd, maar kunnen en behooren door den dood des daders evenmin te vervallen, als dat erfgenamen of vertegenwoordigers van een overledene van de aansprakelijkheid van de burgerlijke schadevergoeding, welke ex delicto of quasi ex delicto voortspruit, zouden zijn ontheven.”

Om het onderscheid tusschen gewone misdrijven en belastingovertredingen nog meer te doen uitkomen, en daarom een bijzondere regeling voor de laatste te rechtvaardigen, wees de regeering er op, dat de belastingzaken niet door het Openbaar Ministerie, maar door de ambtenaren van de Administratie worden vervolgd, en dat het O. M. nimmer in de kosten kan

worden veroordeeld, terwijl bij het vervolgen van belastingovertredingen de Administratie zelfs niet vrij is van de vergoeding van kosten, schaden en interessen.

Onder de vele en velerlei bedenkingen door de Tweede Kamer tegen het stelsel van de regeering ingebracht, was wel een der gewichtigste, al werd zij slechts door vier leden ondersteund, dat de boeten, ook in belastingzaken, tot de straffen gebracht moeten worden en dus de erfgenamen er nooit voor aansprakelijk zijn.

De regeering echter ontkende, dat in belastingzaken boete straf is; volgens haar is zij een burgerlijke schadeloosstelling, en dat de regeering in deze m. i. onjuiste meening niet alleen stond, blijkt uit de groote meerderheid, waarmede de art. 447—455 strafv. door de Tweede Kamer werden aangenomen, en bovendien uit de woorden van *Muyart* ¹⁾:

„L'amende était alors principalement établie pour indemniser en quelque sorte le roi et les seigneurs des frais, qu'ils sont obligés de faire pour la poursuite des criminels, et elle est à

---

1) *Lois Crim.* pag. 84 n°. 8.

leur égard, ce que sont les intérêts civils vis-à-vis des parties privées.

Na alzoó een historisch overzicht van de artt. 446—455 van het wetboek van strafvordering gegeven te hebben, wil ik een poging wagen bovengenoemde argumenten van de regeering te weerleggen, en zoo mogelijk te bewijzen dat genoemde artikelen geen rechtsgrond hebben, althans in strijd zijn met de hedendaagsche strafrechtsbegrippen, om daarna na te gaan, wat er van die bepalingen geworden is in onze wetgeving van den nieuweren tijd.

Om nu aan te toonen, dat in bovengenoemde artikelen sprake is van werkelijke straffen en niet van een burgerlijke schadeloosstelling, is het niet voldoende met Mr. A. de Pinto ¹⁾ te verwijzen naar de artikelen 9 en 11 van den Code Pénal, waar boete en verbeurdverklaring onder de straffen zijn opgesomd; want het is een onloochenbaar feit, dat ook buiten het strafrecht in ons recht van boeten en zelfs van straf gesproken wordt, met name in het burgerlijk recht.

---

4) Handleiding tot het Wetboek van Strafvordering, pag. 675.

De artt. 1340 en volg. B. W. spreken uitdrukkelijk van straf, de registratie- en zegelwetten b. v. van boeten.

De laatste nu zijn ongetwijfeld geen boeten in den zin van art. 9 C. P., maar boeten *juris civilis*.

De quaestie is dus of wij hier te doen hebben met boeten *juris criminalis* of *juris civilis*, tot oplossing waarvan wij eerst de twee volgende vragen moeten beantwoorden:

1°. Wat zijn de boeten in de artt. 447—451 strafv. uit haar aard?

2°. Hoe worden zij door onze positieve wetgeving beschouwd?

In 't strafrecht is boete, evenals elke andere straf, een kwaad door den staat in het algemeen belang opgelegd aan de overtreders van bepaalde wettelijke gebods- of verbodsbepalingen, en strekt zij tot repressie van die overtredingen. Zij strekt niet tot schadevergoeding, maar is eenvoudig een gevoelig treffen van den overtreder der strafwet, waarbij alleen in aanmerking komt het leed, dat die persoon door vermogensnadeel ondergaat, niet het vermogensvoordeel, dat er indirect voor den staat uit kan voortvloeien.

Jure civili daarentegen is boete zuiver schadevergoeding wegens niet-nakoming eener verbintenis, en wel een schadevergoeding, die vooraf op een vast bedrag is bepaald.

Hij, ten wiens opzichte een verbintenis niet is nagekomen heeft het recht schadevergoeding te vorderen, waarvan het bedrag, na onderzoek van de werkelijk geleden schade, door den rechter wordt vastgesteld. Partijen hebben echter het recht dat onderzoek af te snijden door zelve bij onderlinge toestemming de geleden schade te bepalen.

Als b. v. bij de dagvaarding de eischer de schade op een zekere som taxeert, en de gedaagde die taxatie als juist erkent, dan kan de rechter nog te onderzoeken en te beslissen hebben omtrent de gehoudenheid tot schadevergoeding maar niet omtrent het bedrag. Maar de wet erkent bovendien het recht van partijen om vooraf bij het aangaan zelf van de verbintenis overeen te komen, dat bij eventueele niet-nakoming de schadevergoeding zal bestaan in een bepaalde som.

Dit is de z. g. verbintenis onder beding van straf of poenaliteit van art. 1340 en volg. B. W.,

en dat dit niets anders is dan het bedrag eener bepaalde schadevergoeding zegt de wet uitdrukkelijk in art. 1343 B. W.

Van deze straf of boete nu kan in belastingzaken geen sprake zijn, daar zij een conventionele is, voortvloeiende uit overeenkomst; maar toch kan iets dergelijks in belastingzaken voorkomen. De artt. 1275 en volg. B. W. zijn ook toepasselijk op de verbintenissen ex lege, en onze wet erkent uitdrukkelijk de verplichting tot schadevergoeding, voortspruitende uit een onrechtmatige daad (art. 1401 B. W.)

Overtreding der belastingwetten is een onrechtmatige daad, waardoor de staat als vermogenssubject schade kan lijden, en dus ook de actie van art. 1401 heeft, op welk geval de toepassing van de poenale clause naar burgerlijk recht niet is uitgesloten.

De wetgever, die aan elk een verplichting oplegt, dus ex lege verbindt, kan bepalen, dat de schadevergoeding in geval van overtreding niet speciaal getaxceerd zal worden, maar een bepaald bedrag zal belooopen.

Het Burgerlijk Wetboek zwijgt er van, maar bevat geen voorschrift, dat het belet, en in ons

recht is het elders uitdrukkelijk erkend, juist in belastingzaken. Zie de registratie- en zegelwetten. 1)

Dat zijn civielrechtelijke boeten, die geen anderen rechtsgrond hebben, dan den door mij aangegevenen, nl. een poenale clausele aan een verbintenis ex lege toegevoegd.

Kunnen nu de bij de artt. 447 en volg. Strafv. bedoelde boeten, als zulke civielrechtelijke worden beschouwd?

Zeer zeker niet m. i.; de strekking dier boeten is niet schadevergoeding, die den staat als vermogenssubject wegens geleden schade toekomt, maar straf in den volsten zin des woords; zij

---

1) Art. 35 van de zegelwet van 3 October 1843, waar de civielrechtelijke vordering wordt geregeld, luidt:

„De invordering der rechten en boeten, in zake van zegel verschuldigd, zal geschieden bij dwangbevel, uitgevaardigd door een ambtenaar van het bestuur, en uitvoerlijk verklaard door den kantonregter der plaats, al waar die ambtenaar zijne gewone functiën uitoefent.

Het dwangbevel en het proces-verbaal, waaruit de overtreding blijkt, zullen bij een en hetzelfde exploit, aan partijen beteekend worden.

De verdere vervolgingen en regtsgedingen zullen, behoudens het bepaalde bij het volgende artikel, behandeld worden op den voet en op de wijze, bij de wetten op de registratie vastgesteld.

zijn een kwaad tot repressie van strafbare handelingen opgelegd door den staat als publiek gezag, niet als vermogenssubject d. i. als privaatspersoon.

Het bewijs daarvan vindt men:

1°. in de op één lijn stelling van die boeten met andere straffen, b. v. de gevangenisstraf; zie b. v. de artt. 205 en volg. van de Algemeene Belastingwet van 1822 Stbl. n°. 38;

2°. in de wijze van vervolging. Deze is geheel strafproces, van het begin tot het einde. Geen spoor van aanwijzing is te vinden, dat men te doen heeft met een burgerrechtelijk geschil, dat men om bijzondere redenen door den strafrechter laat beslissen, zooals men dezen b. v. laat oordeelen over een subsidiaire vordering van de z. g. civiele partij.

Dit blijkt niet alleen daaruit, dat men in registratie- en zegelzaken anders, civiliter, procedeert, maar dat zelfs, als in andere belastingzaken een louter civiele zaak niet gepaard gaat met een eisch tot straf, boete of verbeurdverklaring, deze als een civiele actie moet worden ingesteld en behandeld; zie art. 246 en volg. der Algemeene Wet.

Men beroept zich op de omstandigheid, dat

niet het Openbaar Ministerie, maar de Rijksadvocaat vervolgt. Dit beduidt niets, want ons wetboek van Strafvordering rangschikt de Rijksadvocaten onder de ambtenaren belast met de vervolging van *correctioneele* zaken (artt. 222 n°. 2 strafv.), en de mindere belastingambtenaren behooren tot hen, die met de opsporing van *misdrijven* belast zijn (art. 11 n°. 7 strafv.)

En overal, waar de wet spreekt van belastingovertredingen, rangschikt zij ze onder misdrijven. Zie b. v. art. 44 R. O. al. 3, en nog sterker komt dit uit in art. 446 strafv., dat uitdrukkelijk spreekt van vervolging ter zake van *misdaad*, *wanbedrijf* en *politieovertreding*, en *dit* artikel lijdt, volgens art. 447 strafv., *uitzondering* in zake van boete en verbeurdverklaring in belastingzaken.

Ook op art. 455 meen ik mij te kunnen beroepen; hier wordt de aansprakelijkheid der erfgenamen niet beperkt tot boeten in belastingzaken, maar uitgestrekt tot alle boeten, dus vereeniging en volledige gelijkstelling van boete en verbeurdverklaring in het strafrecht, met die in belastingzaken.

Hetzelfde wat hier van de boete gezegd is,

geldt ook voor de verbeurdverklaring. Niets duidt ook hier aan, dat wij met een burgerrechtelijk instituut te doen hebben en verbeurdverklaring is zelfs vreemd aan ons civielrecht.

Wanneer nu is aangetoond, dat de in de artt. 447—451 strafv. bedoelde boeten en verbeurdverklaringen, en naar haar aard en volgens de beschouwing van ons positief recht, werkelijk straffen zijn, dan ligt het m. i. voor de hand, hoe onbillijk en hoe strijdig met de beginselen van het strafrecht het is, in deze de erfgenamen aansprakelijk te stellen.

Men straft dan immers onschuldigen, personen, die geen overtreding begaan hebben, want geheel onjuist is het argument van de regeering, dat die boeten en verbeurdverklaringen niet verhaald worden op de erfgenamen, maar op het vermogen van den overledene. ¹⁾

Van het vermogen van den overledene is toch geen sprake, daar dit onmiddelijk bij den dood op de erfgenamen is overgegaan, waardoor dus deze, niet de overledene, in hun vermogen getroffen worden.

---

1) Voorduin VII pag. 703.

Tot deze beschouwingen heb ik o. a. aanleiding gevonden in de Aanteekeningen op het wetboek van strafvordering van Jhr. Mr. J. de Bosch Kemper en Mr. A. de Pinto, die beiden zich verzetten tegen de uitzondering van art. 447 strafv.

De eerste zegt op bladz. 602 :

„Ofschoon de vordering tot vergoeding van schade, uit het misdrijf voortgekomen, niet door den dood des daders ophoudt, schijnt mij echter die schadevergoeding, na den dood des daders, niet meer bij den strafrechter gevorderd te kunnen worden, daar de strafrechter alleen schadevergoeding kan toekennen, wanneer de openbare aktie bij hem aanhangende is.”

De Bosch Kemper wil dus de erfgenamen wel civiel aansprakelijk stellen, maar niet straffen.

Mr. de Pinto blijkt nog grooter tegenstander van art. 447 strafv. te zijn; volgens hem is zoowel de uitzondering als de reden, die men er van gaf, zoo weinig rechtskundig en logisch, als zij fiscaal is en verder zegt hij ¹⁾:

„Boete en verbeurdverklaring is altijd een

---

1) Deel II bladz. 675.

straf, onverschillig wegens welke soort van misdrijf zij wordt uitgesproken; bij ons kan dat volstrekt niet worden betwijfeld; de wet zegt het, o. a. in art. 9 C. P.”

De fiscale geest werd reeds door Beccaria streng veroordeeld. ¹⁾

Bij hem lezen wij: „L'esprit de fisc, qui s'est attaché à la jurisprudence criminelle depuis son origine, est aussi une source funeste d'injustices et d'erreurs.

Il y eut des tems où presque toutes les peines étaient pécuniaires. Les crimes des sujets étaient pour le prince une sorte de patrimoine.

Les attentats contre la sûreté publique étaient un objet de gain, sur lequel on savait spéculer. Le souverain et les magistrats trouvaient leur intérêt dans les délits qu'ils auraient dû prévenir.”

Ook meen ik mij met goed gevolg te kunnen beroepen op Adolphe Chauveau en Faustin Hélie,²⁾ al achten zij hun eigen hier volgende argumenten niet afdoende.

---

1) Des délits et des Peines par Beccaria, traduit par Collin de Planey, Paris 1823 Chap. 40 pag. 374.

2) Théorie du Code Pénal p. 116.

„L'amende étant une peine,” zoo zeggen zij, „il est de l'essence des peines de ne point passer aux héritiers. Elle diffère de la condamnation civile en ce que celle-ci est la réparation d'un dommage causé, tandis que l'amende est la réparation d'un devoir violé; les héritiers sont responsables des dommages faits par leur auteur; ils ne le sont pas de la violation qu'il a commise de ses devoirs moraux. Et puis pourquoi distinguerait-on entre les peines corporelles et les peines pécuniaires? Pourquoi lorsque les premières tombent avec le décès du condamné, les autres resteraient-elles debout pour frapper ses représentants? Cette distinction n'est-elle pas effacée par le 2e paragraphe de l'art. 2. C. d'Instr. Crim., qui ne laisse subsister contre les représentants que l'action civile en réparation du dommage?”

Alvoren tot onze nieuwe wetgeving over te gaan, wil ik nog met een enkel woord de volgende vraag bespreken.

Is het wenschelijk de boeten in de artt. 447—451 civielrechtelijk te maken en ter wille van een eenvoudiger en goedkooper procedure, de berechting bij den strafrechter te laten?

Hiertegen zou m. i. geen overwegend bezwaar zijn, mits men zich dan ook bij het regelen van de boeten houde aan de beginselen van het burgerlijk recht, d. i., dat men van die boeten een ware schadeloosstelling maakt en niet ze met voordacht oneindig hooger bepaalt dan de schade bedraagt; want dit maakt er in werkelijkheid een vermomde straf van.

Wil de Staat de lastige questies of er geldelijke schade en hoeveel geleden is, voorkomen door een poenale clause als die van art. 1340 B. W., dan moet hij als beginsel aannemen de boete zoo te bepalen, dat zij de werkelijke schade nabijkomt. Haar opzettelijk hooger te stellen is dan onrecht.

Partijen, die vrijwillig de poenale clause bepalen, zijn vrij haar zoo hoog te stellen als zij willen; de Staat echter, die eenzijdig bepaalt, niettegenstaande hij in dat geval als vermogenssubject optreedt en zijn burgerlijk recht op vergoeding handhaaft, maakt misbruik van zijn wetgevende bevoegdheid, wordt een afzetter als hij de boete hooger stelt, dan het bedrag der schade. En vooral tegenover de erfgenamen is een dergelijke afpersing in het geheel niet te rechtvaardigen.

Ten slotte hebben wij nog na te gaan, welke pogingen onze wetgever in het werk stelde, om den 23sten Titel van ons wetboek van strafvordering in overeenstemming te brengen met de beginselen van ons strafrecht.

Hierbij komt het eerst in aanmerking het ontwerp van een wetboek van strafvordering van den minister Godefroi, dat, in 1862 voor het eerst bij de Tweede Kamer ingediend, wel in de sectien behandeld werd, en in de volgende jaren herhaaldelijk op nieuw werd ingediend, maar nimmer in openbare beraadslaging kwam.

In Titel I art. 11 vinden wij zonder uitzondering den regel:

„Het recht tot strafvordering vervalt door den dood van dengene, door wien het misdrijf is gepleegd” en als grond hiervan lezen wij in de Memorie van Toelichting:

„boete en *verbeurdverklaring* zijn in ieder geval straffen; de straf is persoonlijk en dat beginsel mag niet op gronden van convenientie worden ter zijde gesteld. Als zoodanig kunnen toch slechts worden beschouwd de gronden, waarmede de uitzondering tijdens de vaststelling van het wetboek werd verdedigd.”

Bij dit art. 11 sluit zich niet volkomen aan art. 50 van Titel XIII, ¹⁾ waar een uitzondering wordt toegelaten voor de *verbeurdverklaring*, die dus op de erfgenamen verhaald wordt.

De Memorie van Toelichting verdedigde deze bepaling, omdat de *verbeurdverklaring* een eigendoms-toekenning inhoudt en de veroordeelde dus moet geacht worden, dien eigendom reeds op het tijdstip van het overlijden te hebben verloren.

Ook bij de behandeling van het nieuwe Strafwetboek gaf de al- of niet- aansprakelijkheid der erfgenamen aanleiding tot de uiteenzetting van verschillende meeningen.

Art. 69 zegt zeer algemeen: „het recht tot strafvordering vervalt door den dood van den verdachte” en gaf juist door die algemeenheid stof tot bedenking.

In de eerste plaats van den Raad van State, die van oordeel was dat een uitzondering op den

---

1) Het recht tot ten uitvoerlegging der straf vervalt door den dood van den veroordeelde, met uitzondering van de straf van *verbeurdverklaring*, uitgesproken bij een op het tijdstip van het overlijden in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest.

algemeenen regel van art. 69 ten aanzien van belastingzaken en jachtzaken, hetzij in het wetboek zelf, hetzij in de daartoe betrekkelijke speciale wetten, moest worden voorbehouden.

Verder gaf de Raad van State nog te kennen: „Persoonlijke straffen kunnen gelijk van zelf spreekt, na den dood des verdachten niet worden vervolgd of ondergaan; maar anders is het gelegen bij ontduiking van Rijks- of andere belastingen en met de in beslag genomen of verbeurd te verklaren voorwerpen welke, gelijk art. 69 in zijn algemeenheid luidt, door het openbaar gezag na doode des verdachten zouden moeten teruggegeven of door zijn erven niet behoeven uitgeleverd te worden. Bovendien zou de werking van art. 43 (33)¹⁾ des ontwerps verlamd worden, zoodra de verdachte overleed.

De minister van Justitie meende in zijn

---

1) Art. 33 van het nieuwe strafwetboek.

Voorwerpen den veroordeelde toebehoorende, door middel van misdrijf verkregen of waarmede misdrijf opzettelijk gepleegd, kunnen worden verbeurdverklaard.

Bij veroordeeling wegens misdrijf, niet opzettelijk gepleegd, of wegens overtreding, kan gelijke verbeurdverklaring worden uitgesproken in de bij de wet bepaalde gevallen.

Memorie van Toelichting, dat het vanzelf sprak, dat de strafactie door den dood van den verdachte vervalt; dat de uitdrukking van dien regel in de wet echter niet overbodig was met het oog op de niet langer te erkennen uitzonderingen, die het geldende recht (de artt. 447.—451 Strafv.) daarop aanneemt voor de vermogingsstraffen in belastingzaken en beantwoordde in het Rapport aan den Koning het advies van den Raad van State met de volgende opmerkingen: „In geen geval schijnt, als regel, nog eene strafvordering hetzij vóór, hetzij na het vonnis, tegen de erfgenamen of regtverkrijgenden van den dader te moeten worden toegelaten. Of niettemin in fiscale of andere zaken eene uitzondering op den regel zal worden toegelaten, en zoo ja, binnen welke grenzen, dit blijft, volgens art. 98 (91) overgelaten aan de fiscale of bijzondere wetten.

Dat door den dood van den verdachte de werking van art. 43 (33) en evenzeer van verdere bepalingen zal ophouden, is juist, en geheel overeenkomstig de bedoeling. Doch hiermede worde niet verward de mogelijkheid, om vernietiging of onbruikbaarmaking van werktuigen

of andere voorwerpen te kunnen gelasten, die zelfs in geval van vrijspraak enz. moet bestaan."

Deze beschouwingen gaven aan de Tweede Kamer in haar verslag nog aanleiding tot de volgende vragen: „Hoe is het met de reeds bestaande speciale bepalingen in belastingwetten? Worden die afgeschaft of niet?"

En zal dus in het eerste geval de uitzondering weer uitdrukkelijk moeten worden ingevoerd?

Strijdt de niet-erkenning van de uitzondering voor belastingzaken niet met 's Ministers antwoord aan den Raad van State, waar hij zegt, dat art. 91 wel uitzondering voor belastingzaken bij speciale wetten toelaat?"

Op alle deze vragen en ook op den wensch van de Tweede Kamer, dat de exceptie duidelijk naast den regel zou worden vastgesteld, antwoordde de regeering slechts, dat overeenkomstig het aangeteekende in de Memorie van Toelichting, de uitzonderingen in de artt. 447—451 Strafv., gemaakt voor de vermogensstraffen in belastingzaken, niet behooren te worden bestendigd en daarom bij de onmisbare invoeringswet kunnen worden ingetrokken, welke intrek-

king uitdrukkelijk zal moeten geschieden, daar anders de regel zou gelden: „Lex generalis non derogat legi speciali.”

Bij de openbare beraadslagingen over art. 91 ¹⁾ kwam men daarop nog eens terug.

De Heer Roëll richtte tot de regeering de vraag:

„Wanneer in andere wetten afwijkende bepalingen voorkomen, zullen die dan uit kracht van dit artikel bij invoering van dit wetboek per se afgeschaft zijn, tenzij ze bij de invoeringswet worden gehandhaafd, of zullen zij blijven gehandhaafd, tenzij ze bij die wet worden afgeschaft?” en meende dat men tegenover den zooeven aangehaalden Romeinschen rechtsregel, ook wel kon stellen „lex posterior derogat priori.”

Uit het hierop door den minister van Justitie gegeven antwoord, constateerde de Heer Röell, dat volgens de bedoeling van dit artikel alle afwijkende bepalingen gehandhaafd blijven, tenzij die bij de invoeringswet worden afgeschaft.

---

1) Art. 91 van het nieuwe strafwetboek luidt:

„De bepalingen der acht eerste Titels van dit Boek zijn ook toepasselijk op feiten, waarop bij andere wetten of verordeningen straf is gesteld, tenzij de wet anders bepaalt.

Deze invoeringswet nu werd in Mei 1884 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Bij art. 7 wordt in het algemeen het fiscale strafrecht gehandhaafd, met name ook zoover betreft de bepalingen omtrent onderwerpen in de acht eerste titels van het wetboek van strafrecht behandeld, dus ook de bepalingen betreffende het verval van het recht tot strafvordering en van de straf. Gelukkig betreft dit niet de door mij besproken artikelen van het wetboek van strafvordering, behandeld in een der andere invoeringsontwerpen, het ontwerp van wet houdende wijzigingen in het wetboek van strafvordering in November 1883 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Art. 29 van dit ontwerp luidt: „De 23ste titel en de slotbepaling van het wetboek van strafvordering vervallen.”

De Memorie van Toelichting geeft hiervoor als grond, althans wat de artt. 447—451 strafv. betreft, dat in het nieuwe strafwetboek in overeenstemming met het bepaalde bij art. 446 van het wetboek van strafvordering, is vastgesteld, dat het recht tot strafvordering vervalt door den dood van den verdachte, en dat, al zou men

ook voor belastingzaken een uitzondering voor dat beginsel willen aannemen, daarvoor niet de plaats is in een wetboek, dat alleen het formeele strafrecht regelt.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Ten onrechte beweert Scheurl, „Beiträge zur Bearbeitung des Römischen Rechts”, Dl. 1 pag. 96, dat de in jure cessio der nog niet aanvaarde erfenis een verwerping van deze bevat.

II.

De conjectuur van Faber, om in de Lex 16 § 1 Dig. Lib. XXVIII, Tit. 1, in plaats van „nam etiam compositibus mentis personales actiones etiam ignorantibus acquiruntur” te lezen: „nam etiam compositibus mentis *personis tales* actiones etiam ignorantibus acquiruntur”, verdient de voorkeur boven die van Mommsen, die in plaats van „personales actiones” wil stellen: „*perinde res actionesque.*”

III.

Art. 447 van het Wetboek van Strafvordering behoort te vervallen.

IV.

Bij het bevel in art 216 Strafv. bedoeld, moet de rechter den persoon met name noemen, dien hij voor den rechthebbende houdt en wien hij wil, dat de stukken van overtuiging zullen worden ter hand gesteld.

V.

De bekentenis in de instructie afgelegd kan slechts als aanwijzing worden aangenomen.

VI.

De in art. 64 al 1 van het nieuwe strafwetboek genoemde leeftijd van 16 jaar, behoort in 23 jaar veranderd te worden.

VII.

Terecht wordt hij gestraft, die met eene gehuwde vrouw overspel pleegt; zij echter moest straffeloos zijn.

VIII.

Volgens den C. P. is de dienstbode, die het hem ter hand gestelde geld, om daarmede betalingen te doen, zich geheel of gedeeltelijk toeëigent, naarmate het betalingen doen niet of wel tot zijn werkkring behoort, straffeloos of wegens misbruik van vertrouwen te straffen.

IX.

De erkenning van een natuurlijk kind bij uitersten wil blijft niet van kracht, wanneer deze is herroepen.

X.

De actie van art. 1645 B. W. tegen de bouwmeesters en aannemers behoeft niet te worden ingesteld binnen tien jaren na de oplevering van het werk.

XI.

Art. 1358 al. 1 B. W. is ook toepasselijk, wanneer de zaak, over welke zelfstandigheid men dwaalde, een zakelijk recht is.

XII.

De artt. 387 en 425 van het Burgerlijk Wetboek vereischen aanvulling.

XIII.

Ten onrechte besliste de Hooge Raad, bij arrest van 10 April 1884, W. n°. 5026, dat de in pand geving, ofschoon meer dan veertig dagen vóór het faillissement bedongen, nietig is, wanneer eerst binnen dien termijn het pand aan den schuldeischer is ter hand gesteld.

XIV.

De commissionair, die last heeft om goederen in te koopen, verwerft, zoodanige ingekochte goederen in ontvangst nemende, daarvan in den regel den eigendom onmiddellijk voor den commissiegever.

XV.

De vreemdeling moet de *cautio judicatum solvi* stellen, ook wanneer hij appellant in hooger beroep is.

XVI.

Ten onrechte heeft de Hooge Raad, bij arrest van 20 Februari 1885, W. n°. 5145, ofschoon vaststond, dat de schuld tijdens de dagvaarding niet opeischbaar was, de exceptie van niet-ontvankelijkheid, op die omstandigheid berustende, afgewezen, op grond, dat de opeischbaarheid *pendente lite* was ingetreden.

XVII.

De verplichting der ouders om hunne kinderen onderwijs te verschaffen, voortvloeiende uit art. 353 al. 2 B. W., behoort door strafbepalingen te worden gesanctioneerd.

XVIII.

De artt. 105 en 107 der Provinciale Wet zijn in strijd met art. 129 der Grondwet.

XIX.

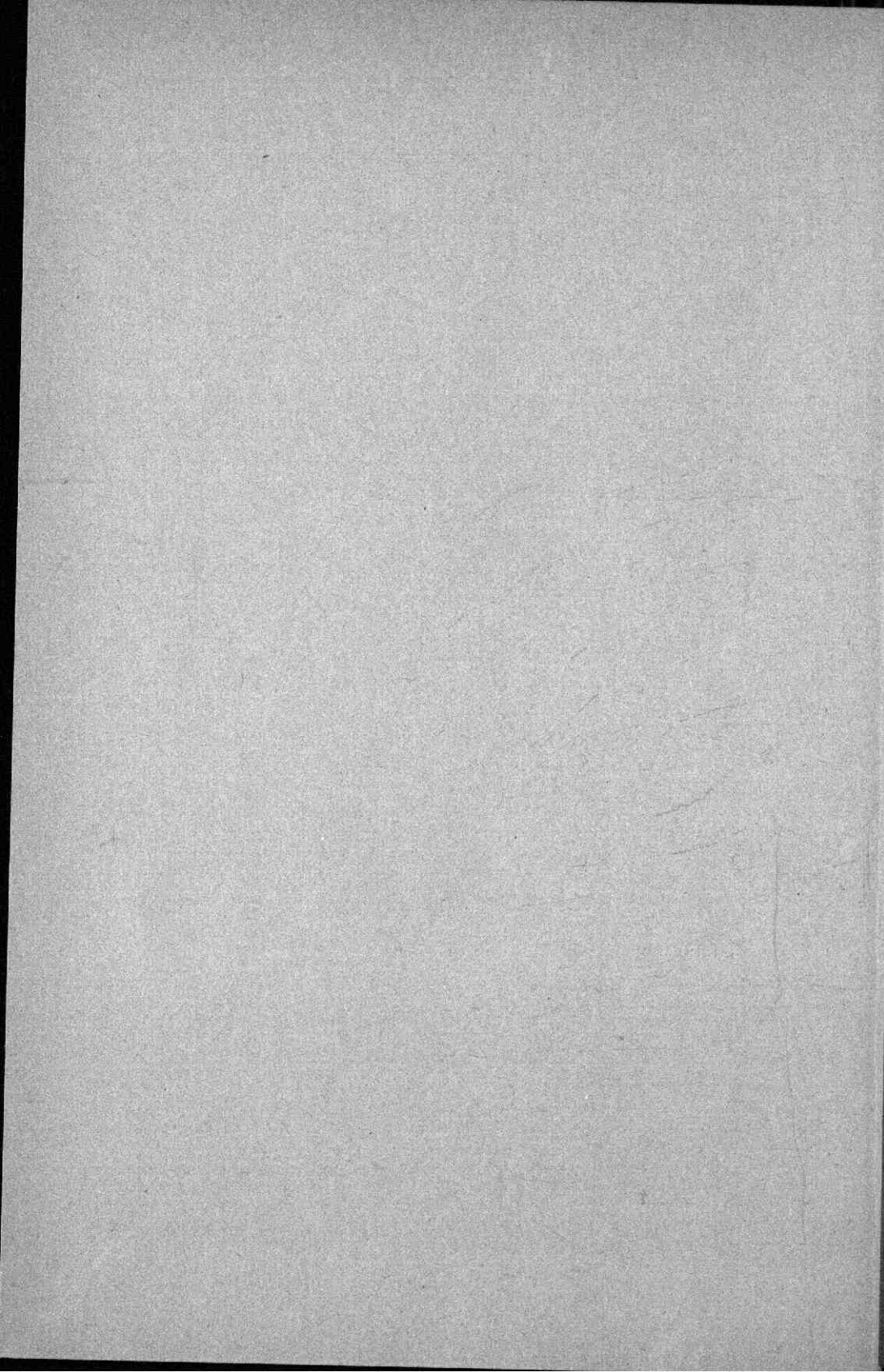
De Gemeenteraad is onbevoegd in de instructie van den secretaris dezen een bepaalde woonplaats aan te wijzen.

XX.

Belasting op spoorwegkaartjes is af te keuren.

---

ut

18